

مقایسه تأثیر آموزش حضوری و غیر حضوری مهارت‌های مطالعه بر راهبردهای مطالعه و رضایتمندی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی کرمان

عصمت نوحی^{۱*}، الهام علی‌پور^۲، کامبیز بهاء‌الدینی^۳

۱. دکتری آموزش پرستاری، استادیار، گروه آموزش پرستاری داخلی و جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی رازی، مرکز تحقیقات فیزیولوژی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
۲. کارشناس ارشد آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
۳. دکتری انفورماتیک پزشکی، استادیار، مرکز تحقیقات انفورماتیک پزشکی، پژوهشکده آینده‌پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

● دریافت مقاله: ۹۳/۱۱/۲۲ آخرین اصلاح مقاله: ۹۴/۳/۵ ● پذیرش مقاله: ۹۴/۳/۹

زمینه و هدف: عدم رعایت اصول مطالعه موجب پایین آمدن سطح کارایی، تضعیف روحیه، کاهش اعتماد به نفس، خستگی و دل‌زدگی می‌شود. مطالعه مؤثر مانند هر کار دیگری نیاز به یادگیری مهارت‌های ویژه‌ای دارد. با توجه به اهمیت شناخت تأثیر مداخلات آموزشی بر عملکرد دانشجویان، مطالعه حاضر با هدف مقایسه تأثیر آموزش حضوری و غیر حضوری مهارت‌های مطالعه بر راهبردهای مطالعه و رضایتمندی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام شد.

روش کار: این پژوهش از نوع مداخله‌ای بود که بر روی ۸۰ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی جدیدالورود سال ۱۳۹۲ دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام شد. اطلاعات در دو نوبت قبل و بعد از آموزش با استفاده از پرسش‌نامه جمع‌آوری گردید. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های Paired t و Independent t در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. اطلاعات به صورت جداول توصیفی و شاخص‌های مرکزی و پراکندگی بیان گردید.

یافته‌ها: بین میانگین نمرات مهارت مطالعه و رضایتمندی در هر دو گروه الکترونیک (غیر حضوری) و کارگاهی (حضوری) بعد از آموزش، تفاوت آماری معنی‌داری وجود داشت ($P < 0/001$) و گروه الکترونیک نمرات بهتری نسبت به گروه کارگاهی کسب کردند. همچنین، زیرحیطه‌های مطالعه بعد از انجام مداخله آموزشی در گروه الکترونیک نسبت به گروه کارگاهی به طور معنی‌داری افزایش یافت ($P < 0/001$).

نتیجه‌گیری: اگرچه هر دو نوع آموزش موجب ارتقای مهارت‌های یادگیری فراگیران می‌شود، اما نتایج مطالعه بیان‌کننده تأثیر بیشتر و معنی‌دار آموزش الکترونیک در ارتقای راهبردهای مطالعه دانشجویان بود. همچنین، نتایج نشان داد که شرکت در دوره آموزش مهارت‌های مطالعه و یادگیری، بر رضایتمندی دانشجویان تأثیر مثبتی دارد. بنابراین توصیه می‌شود، با توجه به گرایش دانشجویان به ابزارها و تسهیلات الکترونیکی، آموزش الکترونیک به صورت تلفیقی در آموزش و آماده‌سازی دانشجویان جدیدالورود برای دانشگاه استفاده شود.

کلید واژه‌ها: مهارت‌های مطالعه، رضایتمندی، آموزش حضوری و غیر حضوری

*نویسنده مسئول: مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

● تلفن: ۰۳۴-۳۱۳۲۵۳۳۵ ● نمابر: ۰۳۴-۳۱۳۲۵۳۴۷

مقدمه

یکی از مهم‌ترین وظایف دانشجو، کسب دانش به وسیله مطالعه مؤثر برای رسیدن به یادگیری مطلوب و موفقیت تحصیلی است. اگرچه در دانشگاه بر آموزش و یادگیری تأکید می‌گردد، اما یکی از ضعف‌های بزرگ نظام آموزشی این است که چگونه یاد گرفتن به دانشجویان آموخته نمی‌شود و آن‌ها با مهارت‌های مطالعه آشنا نمی‌شوند. برخی دانشجویان ناکامی‌های تحصیلی خود را به عواملی همچون کم‌استعدادی، نداشتن امکانات و بدشانسی نسبت می‌دهند؛ در حالی که به جرأت می‌توان گفت مهم‌ترین عامل موفقیت تحصیلی، آشنایی با مهارت‌های مطالعه و یادگیری است. آموزش مهارت‌ها و فنون مطالعه در بسیاری از دانشگاه‌ها در مرحله ورود دانشجویان جهت بهبود فرایند یادگیری آن‌ها امری ضروری تشخیص داده شده است (۱). یادگیری علوم برای دانشجویان مشکل است و به تکرار مفاهیم و عقاید پیچیده‌ای نیاز دارد و این امر تنها با استفاده از استراتژی‌های آموزشی سنتی تضمین نمی‌شود (۲).

در بیشتر کشورهای جهان در چند دهه گذشته، نگرانی‌های فزاینده‌ای درباره این‌که نظام آموزش و پرورش آمادگی کافی برای پرورش مهارت‌ها و دانش لازم برای کار و زندگی توأم با موفقیت را در جامعه پیچیده امروزی به شهروندان خود ارایه نمی‌دهد، وجود دارد. در واکنش به این دغدغه‌ها، تلاش برای بهبود مدارس و دانشگاه‌ها افزایش یافته و تمام ابعاد سیستم آموزشی اعم از ساختار، سازمان، اداره و رهبری مدارس، مشارکت جامعه و اولیا و جامعه، محتوای برنامه درسی، روش‌های آموزشی و ارزشیابی کل سیستم مورد هدف قرار گرفته است (۳).

نوحی در مطالعه خود به این نتیجه رسید که دانشجویان به یادگیری مهارت‌های مطالعه در طی سال‌های اول دانشگاه نیاز دارند. همچنین، برگزاری دوره آموزشی در مورد مهارت‌های دانشگاهی برای دانشجویان جدیدالورود را پیشنهاد کرد (۴). تأثیر عصر ارتباطات و اطلاعات بر شئون مختلف زندگی

انسان‌ها امری اجتناب‌ناپذیر می‌باشد و مستلزم شیوه نوینی از زندگی، متناسب با تغییرات و تحولات پیش آمده است. دامنه این تغییر و تحولات به همه ابعاد زندگی انسان اعم از بعد اخلاقی، اجتماعی، اقتصادی و... تسری پیدا کرده است و مقتضیات جدیدی را می‌طلبد (۵).

آموزش الکترونیک یک نوع آموزش انفرادی محسوب می‌شود که در آن فراگیران قادر هستند با توجه به استعدادها، خود، به اهداف آموزشی دست یابند و در حقیقت می‌آموزند که چگونه یاد بگیرند و این خود یکی از هدف‌های آموزشی است؛ چرا که یادگیری در تمام طول عمر ادامه دارد. تحقیقات نشان می‌دهد که آموزش الکترونیک در صورت تدوین مناسب محتوای آموزشی و ارزشیابی مناسب، سیستم موفق و کارآمدی است و به کارگیری آن در نظام آموزشی ایران توصیه می‌شود (۶).

اینترنت فرصت‌های جدیدی برای آموزش از راه دور فراهم می‌کند که شرکت کنندگان می‌توانند آن را با برنامه زندگی‌شان تطبیق دهند؛ بدین صورت که قید و بندی در مکان و زمان آموزش وجود ندارد (۷). افزایش یادگیری خودراهبردی، انعطاف‌پذیری در برنامه‌ریزی و زمان‌بندی و فرصت کار کردن مستقل و در مکانی که خود شخص ترجیح می‌دهد، از جمله ویژگی‌های آموزش الکترونیک هستند که موجب علاقه دانشجویان به آن می‌گردد (۸).

همراه با رشد سریع تکنولوژی و آموزش مبتنی بر اینترنت، روش‌های یادگیری ترکیبی گسترش یافته و کلاس‌های سنتی به سوی محیط‌های یادگیری مجازی سوق پیدا کرده است. با توجه به مزایای عمومی آموزش الکترونیک و قابلیت‌های ویژه آن در آموزش پزشکی از جمله آموزش همیشگی برای همه در هر جا، صرفه‌جویی در هزینه‌ها، تعامل بین استاد و فراگیران (همچون آموزش سنتی)، یادگیری بدون واهمه و آموزش به روز، به نظر می‌رسد ادغام آن در برنامه‌های جاری آموزشی دانشگاه‌ها، به طوری که آموزش متداول به شکل تلفیقی از آموزش سنتی و الکترونیک ارایه شود، اجتناب‌ناپذیر می‌باشد (۹).

یادگیری، خودکارآمدی و رضایتمندی قبل و بعد از دوره آموزشی را تکمیل کردند و در نهایت، با هم مقایسه شدند.

حجم نمونه در هر گروه با استفاده از فرمول حجم نمونه، ۴۰ نفر برآورد شد که با اطلاع‌رسانی، از تمام دانشجویان جدیدالورود مقطع کارشناسی برای آموزش مهارت‌ها دعوت گردید. متناسب با تعداد سهمیه هر رشته، از تمام رشته‌های مقطع کارشناسی ثبت‌نام به عمل آمد و ۸۰ نفر به صورت تصادفی ثبت‌نام قطعی شدند. در مطالعه حاضر، ضمن تبیین اهداف تحقیق و کسب رضایت از دانشجویان، بر بی‌نام بودن ابزار تحقیق و محرمانه بودن نتایج تأکید شد و مشارکت کنندگان به صورت تصادفی در دو گروه مورد و شاهد قرار گرفتند.

ابزار پژوهش پرسش‌نامه‌ای در سه بخش بود که بخش اول آن را اطلاعات دموگرافیک دانشجویان (سن، جنس، وضعیت تأهل، وضعیت سکونت و رشته تحصیلی) و بخش دوم آن را ۸۰ پرسش مهارت‌های مطالعه برگرفته از پرسش‌نامه ۲۱ سؤالی مهارت‌های یادگیری و مطالعه مرکز مشاوره COOK و پرسش‌نامه ۸۰ سؤالی راهبردهای مطالعه و یادگیری LASSI (Learning and Study Strategies Inventory) (۱۰) تشکیل داده بود. حیطه راهبردهای مطالعه دارای ۸ زیرحیطه شامل «مدیریت زمان، نگرش، تمرکز، مهارت‌های یادداشت‌برداری، آمادگی جهت امتحانات، مهارت‌های خواندن، به‌خاطر سپاری و مدیریت استرس» و هر حیطه دارای ۱۰ سؤال می‌باشد. بخش سوم پرسش‌نامه، پژوهشگر ساخته و شامل ۷ پرسش مربوط به بررسی رضایتمندی دانشجویان از دوره آمادگی مهارت‌های دانشگاهی بود. پرسش‌ها بر مبنای درجه‌بندی لیکرت از یک (خیلی کم) تا پنج (خیلی زیاد) نمره‌گذاری شد.

معیارهای اخلاقی پژوهش از جمله بی‌نام بودن پرسش‌نامه‌ها و اختیاری بودن شرکت در مطالعه رعایت گردید. از طرف دیگر، برای جلوگیری از مسأله تماس گروه‌ها، ابتدا گروه

آموزش غیر حضوری یکی از روش‌های رایج در کشورهای مختلف جهان است. برای رشد این روش عواملی مانند افزایش امکانات و دسترسی به اینترنت نقش مؤثری دارند. تنها عامل تأمل برانگیز، نحوه عملکرد دانشجویان با توجه به نوپایی روش است که به بررسی و پیگیری نیاز دارد. بنابراین، مطالعه حاضر با هدف مقایسه تأثیر آموزش حضوری و غیر حضوری فنون مطالعه و یادگیری بر مهارت مطالعه و رضایتمندی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام شد.

روش کار

این پژوهش از نوع مداخله‌ای و نیمه تجربی بود که با ارزیابی آزمون قبل و بعد از آموزش، جهت مقایسه تأثیر آموزش حضوری و غیر حضوری بر راهبردهای مطالعه و رضایتمندی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام شد. برنامه آموزشی مذکور بر اساس موافقت شورای آموزشی دانشگاه و با هماهنگی مرکز مطالعات و توسعه دانشگاه و هماهنگی لازم با آموزش دانشکده‌ها در قالب یک جلسه ۴ ساعته برای دانشجویان مقطع کارشناسی همه دانشکده‌های علوم پزشکی کرمان ارایه گردید. محتوای آموزشی دارای عناوینی همچون یادگیری، مدیریت زمان، مهارت‌های خواندن، تمرکز، امتحان دادن، مهارت‌های یادداشت‌برداری، مهارت‌های یادآوری و مدیریت استرس بود.

آموزش حضوری با استفاده از روش‌های سخنرانی تعاملی، ارایه مثال و نمونه، حل مسأله و با کمک امکانات آموزشی پروژکتور، لپ‌تاپ و... ارایه شد. در شیوه غیر حضوری، با اختصاص کد کاربری به دانشجویان گروه مورد، آموزش‌ها از طریق سایت دانشگاه علوم پزشکی کرمان که در واحد آموزش مجازی مرکز مطالعات و توسعه طراحی و تدوین شده بود، دریافت گردید. محتوای آموزش‌ها به روش روایی محتوا با استناد به منابع معتبر علمی و نظرخواهی از صاحب‌نظران اعتبارسنجی شد. هر دو گروه پرسش‌نامه مهارت مطالعه و

Pearson در نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ (version 19, SPSS Inc., Chicago, IL) تجزیه و تحلیل گردید و با استفاده از جداول توصیفی بیان شد.

یافته‌ها

تمام شرکت کنندگان مطالعه، دانشجویان جدیدالورود مقطع کارشناسی (۸۰ نفر) دانشگاه علوم پزشکی کرمان بودند. همچنین، دانشجویان در رشته‌های تحصیلی پرستاری، مدیریت، تغذیه، بهداشت حرفه‌ای، علوم آزمایشگاهی، بهداشت عمومی، هوشبری، مامایی، کتابداری، مدارک پزشکی و اتاق عمل به تحصیل اشتغال داشتند (جدول ۱). مشخصات دموگرافیک نمونه‌ها در جدول ۱ ارایه شده است.

آموزش حضوری مورد مطالعه قرار گرفتند و اطلاعات آن‌ها جمع‌آوری شد. سپس، گروه غیر حضوری وارد مطالعه شد. پرسش‌نامه راهبردهای مطالعه در مطالعه نوحی و همکاران و با استفاده از روش Forward-Backward (back translation) مورد تأیید کارشناسان قرار گرفت و ضریب Cronbach's alpha آن ۰/۸۰ گزارش گردید. همچنین، پرسش‌نامه رضایتمندی ضمن تأیید روایی، از پایایی مطلوبی ($r = 0/87$) برخوردار بود (۳).

پرسش‌ها در مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای و به صورت نمرات ۱ تا ۵ نمره‌گذاری و نمرات هر یک از حیطه‌های مورد پژوهش در محدوده ۲۰-۰ تعریف شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های ANOVA، Paired t، Independent t و

جدول ۱: ویژگی‌های دموگرافیک دو گروه الکترونیک و کارگاهی

ویژگی‌های دموگرافیک		گروه کارگاهی (حضوری)	گروه الکترونیک (غیر حضوری)
		تعداد (درصد)	تعداد (درصد)
جمعیت	مرد	۳۶ (۴۵/۰)	۳۶ (۴۵/۰)
	زن	۴۴ (۵۵/۰)	۴۴ (۵۵/۰)
وضعیت تأهل	مجرد	۶۲ (۷۷/۵)	۶۴ (۸۰/۰)
	متاهل	۱۸ (۲۲/۵)	۱۶ (۲۰/۰)
وضعیت سکونت	خوابگاهی	۵۳ (۶۶/۲)	۵۲ (۶۵/۰)
	غیر خوابگاهی	۲۷ (۳۳/۸)	۲۸ (۳۵/۰)
رشته تحصیلی	بهداشت عمومی	۹ (۱۱/۲)	۱۰ (۱۲/۵)
	پرستاری	۱۵ (۱۸/۷)	۱۴ (۱۷/۵)
	مدیریت	۱۱ (۱۳/۷)	۱۴ (۱۷/۵)
	علوم آزمایشگاهی	۶ (۷/۵)	۸ (۱۰/۰)
	مامایی	۵ (۶/۳)	۴ (۵/۰)
	هوشبری	۶ (۷/۵)	۴ (۵/۰)
	بهداشت عمومی	۷ (۸/۸)	۶ (۷/۵)
	تغذیه	۱۲ (۱۵/۰)	۱۲ (۱۵/۰)
	اتاق عمل	۳ (۳/۸)	۲ (۲/۵)
	کتابداری	۴ (۵/۰)	۴ (۵/۰)
	مدارک پزشکی	۲ (۲/۵)	۲ (۲/۵)

دو گروه قبل از شرکت در دوره آموزش، دانش کمی در مورد مهارت‌های مطالعه و یادگیری داشتند و آموزش موجب ارتقای آن‌ها شد (جدول ۲ و ۳).

دانشجویان دو گروه از لحاظ ویژگی‌های دموگرافیک قبل از انجام مداخله آموزشی تفاوت معنی‌داری با یکدیگر نداشتند. میانگین نمرات دانشجویان قبل از آموزش در دو گروه کمتر از نمرات آنان بعد از مداخله بود و نشان داد که دانشجویان هر

جدول ۲: امتیازات مشارکت کنندگان به سؤالات مهارت‌های مطالعه و رضایتمندی قبل از مداخله در دو گروه الکترونیک و کارگاهی

P	گروه الکترونیک (غیر حضوری)	گروه کارگاهی (حضوری)	گروه‌های مورد بررسی
	میانگین $\pm$ انحراف معیار	میانگین $\pm$ انحراف معیار	متغیرها
۰/۰۶۳	۲۱۲/۷۳ $\pm$ ۳۶/۵۹	۲۰۹/۴۰ $\pm$ ۳۷/۲۰	مهارت‌های مطالعه
۰/۲۳۴	۱۸/۷۸ $\pm$ ۴/۵۷	۱۷/۰۲ $\pm$ ۵/۲۹	رضایتمندی

جدول ۳: امتیازات مشارکت کنندگان به سؤالات مهارت‌های مطالعه و رضایتمندی و زیرحیطه‌های مطالعه بعد از مداخله در گروه‌های الکترونیک و کارگاهی

P	گروه الکترونیک (غیر حضوری)	گروه کارگاهی (حضوری)	گروه‌های مورد بررسی
	میانگین $\pm$ انحراف معیار	میانگین $\pm$ انحراف معیار	متغیرها
۰/۰۰۱	۲۹۱/۹۵ $\pm$ ۲/۰۴	۲۰۹/۸۳ $\pm$ ۶/۰۱	نمره کلی مهارت‌های مطالعه
۰/۰۰۱	۲۴/۴۰ $\pm$ ۲/۸۷	۱۷/۱۰ $\pm$ ۵/۲۷	رضایتمندی
			زیرحیطه‌های مطالعه
۰/۰۰۱	۳۶/۲۸ $\pm$ ۳/۰۶	۲۸/۱۰ $\pm$ ۵/۵۰	مدیریت زمان
۰/۰۰۱	۳۵/۹۲ $\pm$ ۳/۷۱	۲۵/۶۵ $\pm$ ۶/۴۳	نگرش
۰/۰۰۱	۳۴/۷۳ $\pm$ ۳/۱۹	۲۷/۰۰ $\pm$ ۵/۵۵	تمرکز
۰/۰۰۱	۳۶/۰۸ $\pm$ ۳/۵۶	۲۶/۱۰ $\pm$ ۶/۶۵	یادداشت‌برداری
۰/۰۰۱	۳۵/۹۵ $\pm$ ۲/۹۶	۲۵/۹۸ $\pm$ ۶/۹۳	آمادگی جهت امتحانات
۰/۰۰۱	۳۸/۸۸ $\pm$ ۲/۸۳	۲۵/۸۵ $\pm$ ۵/۸۰	مهارت خواندن
۰/۰۰۱	۳۷/۹۰ $\pm$ ۲/۶۵	۲۶/۷۸ $\pm$ ۴/۹۹	به خاطر سپاری
۰/۰۰۱	۳۷/۱۰ $\pm$ ۳/۳۶	۲۴/۳۸ $\pm$ ۷/۵۲	مدیریت استرس

مقایسه زیرحیطه‌های مطالعه بعد از انجام مداخله (آزمون Independent t) نشان داد که این زیرحیطه‌ها بعد از انجام مداخله آموزشی در گروه الکترونیک نسبت به گروه کارگاهی به طور معنی‌داری افزایش یافت ($P < ۰/۰۰۱$) (جدول ۳). همچنین، امتیازات واحدهای پژوهش به سؤالات رضایتمندی بعد از مداخله در دو گروه الکترونیک و کارگاهی تفاوت معنی‌داری داشت ($P < ۰/۰۰۱$) (جدول ۳). بین میانگین نمره رضایتمندی و متغیرهای زمینه‌ای به جز وضعیت تأهل، در

بین میانگین نمرات گروه الکترونیک و کارگاهی بعد از آموزش تفاوت آماری معنی‌داری وجود داشت ($P < ۰/۰۰۱$) و گروه الکترونیک نمرات بهتری نسبت به گروه کارگاهی به دست آوردند (جدول ۳). همچنین، آموزش مهارت‌های یادگیری و مطالعه بر تمام زیرحیطه‌های راهبردهای مطالعه شامل مدیریت زمان، نگرش، تمرکز، یادداشت‌برداری، آمادگی جهت امتحانات، مهارت‌های خواندن، یادآوری و مدیریت استرس دانشجویان شرکت کننده در پژوهش مؤثر بود و موجب ارتقای این راهبردها در دانشجویان، بعد از مداخله شد.

مهارت‌ها به دانشجویان استفاده نمود، اما به نظر می‌رسد ترکیب این دو روش آموزشی می‌تواند سطح دانش را برای دستیابی به مهارت بیشتر تسهیل نماید. همچنین، آموزش به روش حضوری در یک جلسه کلاس درس یا کارگاه، منجر به احساس خستگی می‌شود و الزام به یادگیری در ساعت مشخص و از پیش تعیین شده باعث محدود شدن فراگیر در یادگیری می‌گردد (۶).

بین میانگین رضایتمندی و وضعیت تأهل در گروه آموزش الکترونیک بعد از مداخله آموزشی، اختلاف آماری معنی‌داری مشاهده شد؛ بدین معنی که دانشجویان متأهل نسبت به دانشجویان مجرد نمره بهتری در رضایتمندی کسب کردند ($P < 0.05$). این در حالی است که بین میانگین رضایتمندی و وضعیت تأهل در گروه کارگاهی قبل و بعد از مداخله آموزشی، اختلاف آماری معنی‌داری وجود نداشت. راحتی و دسترسی آسان به محتوای آموزشی از طریق رایانه، منجر به افزایش رضایتمندی در فراگیران می‌شود. متخصصان اعتقاد دارند که در یادگیری، استقلال فراگیر در مرکزیت قرار دارد. در یادگیری الکترونیکی، فراگیران در هر زمان که مایل باشند می‌توانند به محتوای آموزشی مورد نیاز خود دسترسی داشته باشند. شاید افراد متأهل به دلیل مشغله زندگی، ترجیح می‌دهند تا از روش الکترونیک و غیر حضوری در توسعه راهبردهای یادگیری بهره‌مند شوند.

مطالعه El Ansari و Oskrochi نشان داد که ویژگی‌های فردی مانند جنس، قومیت، سن، اهداف و انتظارات فردی و متغیرهای تحصیلی از جمله تعداد افراد کلاس و پایه تحصیلی، از عواملی است که در ایجاد رضایتمندی دانشجویان نقش مهمی دارد (۱۶). این یافته با نتایج مطالعه حاضر همخوانی نداشت و شاید علت تفاوت مربوط به تفاوت‌های جمعیت‌شناختی و فرهنگی باشد.

یکی از اهداف مهم تحقیق، استفاده عملی از نتایج آن می‌باشد؛ به نحوی که منجر به بهبود وضع فعلی و کمک به حل مشکلات موجود گردد. نتایج مطالعه نوحی نشان داد که

گروه کارگاهی بعد از مداخله آموزشی اختلاف آماری معنی‌داری مشاهده نشد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از پژوهش، بیان‌کننده تأثیر بیشتر آموزش غیر حضوری در ارتقای دانش دانشجویان و تأثیر مثبت شرکت در دوره آموزش مجازی مهارت‌های مطالعه بر راهبردهای یادگیری و رضایتمندی دانشجویان مقطع کارشناسی جدیدالورود دانشگاه علوم پزشکی کرمان بود.

نتایج مطالعه Jenkins و همکاران نشان داد که تفاوت آماری معنی‌داری بین نمرات دو گروه آموزش سنتی و مجازی وجود دارد و گروه الکترونیک نمرات بهتری نسبت به گروه سنتی دریافت کردند (۱۱) که این یافته با نتایج مطالعه حاضر مطابقت داشت. Abdelaziz و همکاران نتیجه‌گیری کردند که بین میانگین دانش گروه مورد نسبت به گروه شاهد (با توجه به نمرات پس‌آزمون)، تفاوت آماری معنی‌داری وجود دارد و تأیید نمودند که آموزش الکترونیکی، روش تدریس مؤثری در آموزش به شمار می‌رود (۱۲). Hart و همکاران در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که دانش گروه آموزش مجازی در رابطه با استفاده از مراقبت مبتنی بر شواهد بعد از آموزش توسط کامپیوتر افزایش یافت (۱۳).

نتایج پژوهش Sung و همکاران حاکی از آن بود که گروه آموزش مجازی نمرات بهتری کسب کردند و نشان داد که اجرای آموزش مجازی می‌تواند میزان دانش را نسبت به آموزش کلاسی بالاتر ببرد (۱۴). مطالعه Chang و همکاران گزارش کرد که گروه سنتی نمرات بهتری نسبت به گروه الکترونیک کسب کردند (۸)؛ در حالی که بر اساس نتایج تحقیق Reime و همکاران در نروژ، گروه سخنرانی جمع نمرات بهتری در آزمون چهار گزینه‌ای نسبت به گروه الکترونیک به دست آوردند (۱۵).

با توجه به نتایج مطالعات و یافته مطالعه حاضر، هم می‌توان از روش کارگاهی و هم از روش آموزش مجازی در آموزش

شیوه انعطاف‌پذیر، امکان دسترسی به محتوای یادگیری در هر زمان و مکان را برای دانشجویان فراهم می‌سازد و شیوه آموزش به روش کارگاهی نیز باعث شرکت فعال دانشجو در امر یادگیری می‌شود. پیشنهاد می‌گردد که علاوه بر روش کارگاهی در آموزش راهبردهای یادگیری و مهارت‌های مطالعه، روش‌های آموزش الکترونیکی در کنار آن، جهت ارتقای هرچه بهتر آموزش دانشجویان مورد استفاده قرار گیرد.

سپاسگزاری

پژوهش حاضر برگرفته از پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد رشته آموزش پزشکی مصوب مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی کرمان می‌باشد. بدین وسیله از واحد آموزش مجازی مرکز مطالعات و توسعه دانشگاه علوم پزشکی کرمان که امکانات انجام پژوهش و تهیه محتوای الکترونیک را فراهم نمودند، مدرسان، مسئولان و مدیریت این مرکز و همه دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

References:

1. Starke M, Harth M, Sirianni F. Retention, bonding, and academic achievement: Success of a first-year seminar. *J First-Year Experience & Students in Transition*. 2001; 13 (2): 7-36.
2. McKinney AA, Page K. Podcasts and videostreaming: Useful tools to facilitate learning of pathophysiology in undergraduate nurse education? *Nurse Educ Pract*. 2009; 9(6):372-6.
3. Noohi E, Fallahnezhad N, Garoosi B, Haghdoost AA. Effect of study-skills training on learning and study strategies, self-efficacy and satisfaction in nursing and midwifery students, Kerman University of Medical Sciences, Iran. *J Strides Dev Med Educ*. 2014, 10(4): 439-49. [In Persian]
4. Noohi E. Study habits and skills and academic achievement of students in Kerman University of medical sciences. *J Med Educ*. 2009; 12(3,4): 77-80.
5. Aghazadeh M. Guide to new methods of teaching. Tehran: AeiJ Press Co; 2005. [In Persian]

دانشجویان در عادات و مهارت‌های مطالعه، برنامه‌ریزی، مدیریت زمان، تمرکز و توجه و یادداشت‌برداری دچار مشکل و ضعف می‌باشند (۴). در تحقیق حسینی و همکاران، تنها ۳۰ درصد از دانشجویان از نظر مهارت مطالعه در وضعیت خوبی بودند. آنان توصیه نمودند که در بدو ورود به دانشگاه، بهتر است کلاس‌های آموزشی برنامه‌ریزی شده و مدون جهت افزایش مهارت‌های مطالعه دانشجویان تشکیل شود (۱۷). نتیجه‌گیری:

با توجه به پژوهش‌های صورت گرفته در خصوص آموزش الکترونیک (غیر حضوری) و نتایج حاصل از پژوهش حاضر که بیان‌کننده تأثیر مثبت این شیوه در ارتقای دانش دانشجویان می‌باشد، از روش آموزش الکترونیک می‌توان برای آموزش دانشجویان استفاده نمود. به کمک این روش، مدرسان از استراتژی‌های متعدد آموزشی برای ارایه مطلب بهره‌مند می‌شوند و یادگیری فعال در فراگیران رخ می‌دهد. همچنین، با توجه به پیشرفت‌های انجام شده، نیاز به یادگیری از طریق روش‌های نوین و به کارگیری آن در ارتقای دانش و مهارت دانشجویان احساس می‌گردد. یادگیری الکترونیک به عنوان یک

6. Zolfaghari M, Mehrdad N, Parsa Yekta Z, Salmani Barugh N, Bahrani N. the effect of lecture and e-learning methods on learning mother and child health course in nursing students. *Iran J Med Educ*. 2007; 7(1): 31-9. [In Persian]
7. Campbell M, Gibson W, Hall A, Richards D, Callery P. Online vs. face-to-face discussion in a Web-based research methods course for postgraduate nursing students: a quasi-experimental study. *Int J Nurs Stud*. 2008; 45(5):750-9.
8. Chang WY, Hsiao Sheen ST, Chang PC, Lee PH. Developing an E-learning education programme for staff nurses: processes and outcomes. *Nurse Educ Today*. 2008; 28(7):822-8.
9. Zandi S, Abedi D, Changiz T, Yousefi A, Yamani N, Kabiri P. electronic learning as a new educational technology and its integration in medical education. *Curricula*. *Iran J Med Educ*. 2004; 4(1):61-70. [In Persian]
10. Ince EJ, Priest R. Changes in LASSI scores among reading and study skills students at the

- United States military academy. Res Teach Dev Educ. 1998; 14(2): 19-27.
11. Jenkins S, Goel R, Morrell DS. Computer-assisted instruction versus traditional lecture for medical student teaching of dermatology morphology: a randomized control trial. J Am Acad Dermatol. 2008; 59(2):255-9.
 12. Abdelaziz M, Samer Kamal S, Karam O, Abdel Rahman A. Evaluation of E-learning program versus traditional lecture instruction for undergraduate nursing students in a faculty of nursing. Teach Learn Nurs. 2011; 6(2): 50-8.
 13. Hart P, Eaton L, Buckner M, Morrow BN, Barrett DT, Fraser DD, et al. Effectiveness of a computer-based educational program on nurses' knowledge, attitude, and skill level related to evidence-based practice. Worldviews Evid Based Nurs. 2008; 5(2):75-84.
 14. Sung YH, Kwon IG, Ryu E. Blended learning on medication administration for new nurses: integration of e-learning and face-to-face instruction in the classroom. Nurse Educ Today. 2008; 28(8):943-52.
 15. Reime MH, Harris A, Aksnes J, Mikkelsen J. The most successful method in teaching nursing students infection control - E-learning or lecture? Nurse Educ Today. 2008; 28(7):798-806.
 16. El Ansari W, Oskrochi R. What 'really' affects health professions students' satisfaction with their educational experience? Implications for practice and research. Implications for practice and research. Nurse Educ Today. 2004;24(8):644-55.
 17. Hosseini MH, Ahmadi MH, Abbasi Shavazi M, Eslami Farsani Sh. Study skills in bachelor students in the school of public health, Yazd, 2006. J Strides Dev Med Educ. 2009;5(2): 88-93. [In Persian]

Comparison of the Effect of Direct and Distant Study Skills Training on Study Methods and Satisfaction of Kerman University of Medical Sciences, Iran, Undergraduate Students

Esmat Noohi^{1*}, Elham Alipoor², Kambiz Bahaedini³

1. Ph.D. in Nursing Education, Assistant Professor, Department of Medical-Surgical Nursing, Razi School of Nursing and Midwifery, Physiology Research Center, Medical Education Development Center, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran
2. M.Sc. in Medical Education, Medical Education Development Center, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran
3. Ph.D. in Medical Informatics, Assistant Professor, Medical Informatics Research Center, Institute of Futures Studies in Health, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

• Received: 11 Feb, 2015

• Received Corrected Version: 26 May, 2015

• Accepted: 30 May, 2015

Background & Objective: Lack of conformity to study principles results in reduced level of human productivity and efficiency, demoralization, and loss of self-esteem, boredom and disenchantment. Effective studying, like any other activity, requires special skills. The aim of this study was to compare the effect of direct and distant training of study skills on study methods and satisfaction of undergraduate students of Kerman University of Medical Sciences, Iran.

Methods: This interventional study was conducted on 80 new entrants to the undergraduate program of Kerman University of Medical Sciences in 2013. Students completed a questionnaire before and after the training. The data were analyzed using independent and paired t-tests in SPSS software. Data were expressed as central and distribution indicators, and descriptive tables.

Results: The mean scores of study skills and satisfaction were significantly different in both e-learning and workshop groups after the intervention ($P < 0.001$). The e-learning group achieved higher scores compared to the workshop group. Furthermore, the subcategories of study skills were significantly increased in the e-learning group compared with the workshop group after the intervention ($P < 0.001$).

Conclusion: Although both methods improved the students study skills, the results revealed that e-learning had a more significant effect on their skills. The results of this study also showed the positive effects of participating in a study skills training program on the students' satisfaction. It is therefore suggested that, due to students' interest in electronic tools, e-learning be included in the training of new entrants to the undergraduate students programs.

Key Words: Study skills, Satisfaction, Direct and distant education

*Correspondence: Medical Education Development Center, School of Medical Sciences, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

• Tel: (+98) 34 3132 5335

• Fax: (+98) 34 3132 5347

• Email: e_nuhi@kmu.ac.ir